

26/11 1958

Pensionsfrågans politik

Mellan valen i juni och september gjorde socialdemokratiens ledare upprepade inviter till folkpartiet om förhandlingar och uppgörelse i pensionsfrågan. Motiven till dessa inviter var uppenbarligen av både saklig och taktisk art. Regeringspartiet var och är mera angeläget än andra partier att säkra en snabb och hållbar lösning av denna fråga, som för massan av socialdemokratiska väljare måste vara en hjärtesak. Men till detta motiv kom sekundärt det taktiska att locka tveksamma folkpartiväljare över till socialdemokratin. Folkpartiet, som förlorat åt höger vid junivalet, bestämdes av fruktan att förlora ännu flera väljare åt samma håll och vägrade att ingå på debatt om en kompromiss; partiet hade redan genom att övergå till den lagfasta linjen gjort sin kompromiss, sade man, och längre kunde man inte gå. Resultatet blev ett nytt nederlag för folkpartiet, som miste väljare både åt höger och åt vänster; de väljare som gick till vänster var tillräckligt många för att socialdemokratin — jämte kommunismen — skulle återvinna majoriteten bland folket.

Inför den nu väntade regeringsaktionen i pensionsfrågan torde det vara mindre sannolikt att folkpartiet skall inta samma solida och "ståndaktiga" hållning. Det är bättre att lära av nederlaget än att genom ovillkorligt nejsägande förbereda ett nytt nederlag. Ett folkparti som i en slutlig votering med lottens hjälp för högerens och bondeförbundets rent negativa linje till seger har därmed för lång tid framåt av sagt sig möjligheten att vinna gehör för sina "socialliberala" anspråk och att bredda partiet genom marginalröster till vänster. Inom partiets ungdomsrörelse, bland arbetarliberalerna och säkerligen även inom andra grupper har man en stark känsla av att partiet måste gå in i förhandling, att det måste söka uppnå eftergifter från regeringen i stället för att säga generellt nej. Om en enda folkpartist röstar med socialdemokratin eller nedlägger sin röst, är regeringens framgång säkrad, och i ett sådant läge framstår uppgörelsepolitiken, även på kortaste sikt, som den från partiets sakliga utgångspunkter riktiga.

Men frågan blir då om socialdemokratin nu, såsom under sommaren, har skäl att söka en uppgörelse. Regeringen har fått en starkare ställning, den kan eventuellt få igenom ett förslag utan karaktär av kompromiss, den kan sannolikt vinna även nästa val på pensionsfrågan, om någon lösning inte skulle nås vid riksdagarna 1959 och 1960.

Utomordentligt starka motiv finns likväl för regeringspartiet att i viss omfattning gå folkpartiet till mötes. Likaväl som i somras måste partiet vara inställt på att den stora saken får ett positivt avgörande så snart som möjligt; denna re-

men inte fullföljes genom försök att efter reformens genomförande annullera eller beskära den.

Ett mål som borde kunna eftersträvas av alla demokratiska partier är att begränsa politiseringen av sakfrågor och därmed taktikens och opportunistens omfattning och betydelse. Om inte pensionsfrågan blivit en bricka i det politiska spelet, hade en rationell lösning kunnat nås utan år av konflikter, upphetsning och partipolitiska finter. Detsamma gäller den stora fråga som man nu tycks vara benägen att skjuta på framtiden av liknande taktiska skäl, frågan om det svenska försvarets utrustning med moderna vapen. Behandlingen av dessa båda frågor framhåver behovet att komma fram till ett regeringssystem som premierar saklighet och samverkan i stället för taktik och motsättningar.

litiska frågor påstås vittna om grundliga kunskaper och skarpt omdöme, men ter sig i regel för den oinvidige som pekoralistiska både till form och innehåll. Exempelvis: "Jag tror på Monroedoktrinen, på vår författning, och på Guds lagar." Monitors allmänna politiska hållning har självfallet varit konservativ eller, som Canham uttrycker det, "gammaldags liberal": "mot föreskrifter och skatter som hämmar initiativet och den fria konkurrensen... Staten skall aldrig göra något som kan göras tillfredsställande på privat väg." Tidningen stödde genomgående de republikanska kandidaterna mot Franklin Roosevelt. I utrikespolitiken ledde konservatismen och tendensen att se verkligheten vackert länge till att kritiken mot fascism och nazism var återhållsam; det har i detta sammanhang sitt intresse att ledande engelska medlemmar av Christian Science, såsom lord Astor och lord Lothian, på 1930-talet var starkt engagerade i eftergiftspolitik. Tidningens demokratiska och nationella pålitlighet är självfallen.

Christian Science — liksom på ett högre plan pragmatismen — har ofta betecknats som något speciellt amerikanskt i sin robusta naivitet och optimism. Säkert är att Monitor och dess historieskriivare är typiska för den muntra och svamliga välmening, den frasidealism som når perfektion hos amerikanska brackor. Det materiellas värde förnekas, men hela boken skroderar om hur bra det materiella klaras just med denna metod. Då Canham talar om att han och hans kyrkobroder "lever och rör sig och har sin varelse i Gud" och vill föra människorna till en Gud som "definieras i så vid och djup mening som möjligt", är det värsta inte de larviga uttrycken, utan att det hela verkar jargong, löst prat utan upplevelse och övertygelse bakom. Förljugenheten har blivit livsform.

HERBERT TINGSTEN